

sa pitanjem da li ima registrovanih sudskih tumača na bosanski jezik i dobio negativan odgovor. U svim predmetima u kojima se javljao ovaj problem, a što se dešavalo sve učestalije, suđenja su odlagana.

Obaveza osiguranja dovoljnog vremena za pripremanje odbrane okrivljenom predstavlja jedno od osnovnih načela krivičnih postupaka. Tako ZKP propisuje da se poziv za glavni pretres mora dostaviti optuženom tako da između dostavljanja poziva i glavnog pretresa ostane dovoljno vremena za pripremanje odbrane, a najmanje 8 dana. Za krivična dela za koja se može izreći zakonska kazna od 10 godina i teža kazna, vreme za pripremanje odbrane iznosi najmanje 15 dana.

5.5.3. Zabrana suđenja u odsustvu i pravo na odbranu.

Ustav propisuje da svako ko je okrivljen za krivično delo, a dostupan je sudu, ima pravo da mu se sudi u njegovom prisustvu i da ne može biti kažnjen ako mu se ne omogući prethodno da bude saslušan i da se brani (čl. 33, st. 4). Prema ZKP, suđenje *in absentia* je dopušteno samo izuzetno, ako je okrivljeni u bekstvu ili inače nije dostižan državnim organima, a postoje naročito važni razlozi da mu se sudi iako je odsutan. Osim toga, okrivljeni kome se sudi u odsustvu mora imati branioca, čim se donese rešenje o suđenju u odsustvu. Na zahtev lica koje je osuđeno u odsustvu ili njegovog branioca, krivični postupak će se ponoviti.

Ustav garantuje pravo na odbranu (čl. 33). Prema ZKP, okrivljeni ima pravo da se sam brani ili uz pomoć branioca koga sam izabere iz reda advokata. Branilac okrivljenog u toku celog krivičnog postupka može da bude samo advokat, ali bez uslova u pogledu dužine prakse (čl. 74).

Sud je dužan da okrivljenom postavi branioca po službenoj dužnosti u dva slučaja: kada je reč o obaveznoj odbrani a okrivljeni nije uzeo branioca i kada se okrivljeni koristi siromaškim pravom. Predsednik suda će okrivljenom postaviti branioca po službenoj dužnosti do pravnosnažnosti presude, a ako je lice osuđeno na kaznu zatvora u trajanju od četrdeset godina, ako je okrivljeni zadržan ili mu je zabranjeno da napušta stan i u postupku po vanrednim pravnim lekovima. ZKP izričito nabraja slučajeve u kojima okrivljeni mora da ima branioca (čl. 74) i predviđa da je stručna odbrana obavezna u svim slučajevima u kojima je zaprećena kazna zatvora 8 godina i ako je okrivljeni zadržan ili mu je zabranjeno da napušta stan. Predsednik suda može razrešiti postavljenog branioca koji neuredno izvršava dužnost.

ZKP kao uslov za ostvarenje siromaškog prava zahteva da se za konkretno krivično delo može izreći kazna od 3 godine ili ako to nalažu razlozi pravičnosti.

Ovo rešenje daje mogućnost široke primene kada bude usvojen i osposobljen sistem besplatne pravne pomoći (čl. 77).

U pretkrivičnom postupku osumnjičeni mora da bude poučen da ima pravo da uzme branioca koji će prisustvovati njegovom daljem saslušanju i da nije dužan da bez prisustva branioca odgovara na postavljena pitanja (čl. 289). Isto pravo ima i uhapšeno lice (čl. 293), a odbrana je obavezna čim se donese rešenje o zadržavanju lica (čl. 294, st. 5). Branilac ima pravo na poverljiv razgovor s osumnjičenim koji je lišen slobode i pre